Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIII. Cena lista je $4.00. Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 27. aprila (April 27th) 1920. Subscription $4.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 99.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Protič-Koroščeva vlada je padla!

London. — Poročevalec londonskih "Times" je javil zadnjo sredo iz Belgrada, da je Protičeva vlada, ki je bila v sedlu 60 dni, podala ostavko. Protič je izročil regentu Aleksandru spomenico o zunanjih in notranjih razmerah in je priporočil regentu, da je z ozirom na razmere potrebna močna vlada, ki bo na širokem stališču.

(O padcu Protič-Koroščeve vlade je bilo namignjeno v poročilu, datiranem zadnjo soboto, iz San Rema, ki govori o sporazumu med Nittijem in dr. Trumbičem glede jadranskega vprašanja. Rečeno je bilo, da naj se organizira v Belgradu kakršnakoli vlada, sporazum bo gotovo odobrila. Razumljivo je bilo, da se nazadnjaška Protič-Koroščeva vlada, ki je bila na krmilu dva meseca, ne bo mogla vzdržati dolgo. Da bi le bila gornja vest resnična!)

POGODBA ZA TRGOVINO Z RUSIJO PODPISANA.

V Združenih državah bo velika trgovska podružnica.

RUSIJA PONUDILA MIR ČEHOSLOVAKIJI.

London, 26. apr. — Iz San Rema poročajo, da je vrhovni svet danes sklenil, da ima Krasin-Litvinova sovjetska delegacija prost vstop v vse zavezniške države, toda program delegacije mora biti omejen le na trgovske in ekonomske reči. Angleška vlada si je pridržala pravico, da ne sprejme Litvinova iz razloga, ker je ob času svojega poslaništva v Londonu vodil politično propagando med angleškimi delavci.

London, 26. apr. — Brezžična brzojavka iz Moskve sporoča, da je Jičerin, zunanji komisar boljševiške vlade, poslal formalno mirovno ponudbo Čehoslovakiji.

San Remo, 26. apr. — Na včerajšnji seji vrhovnega sveta je bilo prečitano pismo Krasina, trgovskega komisarja ruske sovjetske vlade, ki se zdaj mudi v Kopenhagnu. Krasin vabi zavezniške vlade, da naj pošljejo zastopnike v Švico, kjer se on snide z njimi. Lloyd George je pojasnil, da je bilo aranžirano, da se sestanek vrši v Londonu, toda angleška vlada ne dovoli Litvinovu vstopa v Anglijo. Iz tega razloga menda hoče imeti ruska delegacija sestanek v Švici, ampak angleški zastopniki ne bodo niti v Švici govorili z Litvinovom. Vrhovni svet je sklenil, da se v tem smislu odgovori Krasinu.

Kopenhagen, 26. apr. — Pogodba, katero je Krasin, trgovski komisar ruske sovjetske vlade, podpisal tukaj z zastopniki mednarodnih trgovskih in industrijalnih organizacij, določa glavnem, da se v Kopenhagnu ustanovi središče trgoske kooperacije z Rusijo, ki bo imelo podružnice v vseh večjih državah. Prva in morda največja podružnica se organizira v Združenih državah. Pogodba dalje določa, da se prihodnji mesec skliče mednarodna konferenca v Kopenhagnu, na katero bodo povabljeni delegatje vseh držav, ki se zanimajo za trgovino z Rusijo.

London, 26. apr. — "Berlinske Tidende" v Kopenhagnu poroča, da je skupina danskih finančnikov, med katerimi so tudi Angležii dosegla sporazum s Krasinom in trgovina z ruskimi sovjeti se otvori kmalu.

KOMUNIST PERSON OPROŠČEN.

Rockford, Ill. — Arthur I. Person, zapisnikar tukajšnje krajevne komunistične delavske organizacije, je bil v soboto zvečer oproščen pred sodiščem. Person je bil obtožen po novem protipuntnem zakonu, da je priporočal prekunitev vlade. Porotniki so se posvetovali šest ur in nato so glasovali za oprostitev. To je bil prvi tožni slučaj v Illinoisu po novem protipuntnem zakonu.

POLJSKA JE PLEN FRANCOSKIH KAPITALISTOV.

Nemška vlada toži, da Francozi krše pogodbo; ugrabiti hočejo premog in petrolej.

VELIKE DEMONSTRACIJE V HAMBURGU.

Berlin, 26. apr. — Nemška vlada je poslala noto v Pariz, v kateri protestira proti francoskemu imperializmu na Poljskem. Nemčija se pritožuje, da je francoski general Lerond, načelnik zavezniške plebiscitne komisije v gornji Šleziji, podpisal naredbo, ki se glasi, da ima Poljska prednost pri distribuciji šlezkega premoga. Po tej naredbi, je Poljska prva pri dobavi premoga, druga je Avstrija, Italija in Nemčija izven plebiscitne zone je šele šesta.

Po zanesljivih informacijah so francoski kapitalisti pograbili vse večje industrije na Poljskem. Veliki železni rudniki in topilnice v Dombritzu in Sosnovicah so v rokah Francozov; tekstilne tovarne v Lodzu imajo 150.000 vreten in izvzemši 20,000 so vsa vretena v posesti francoskih podružnic. Zdaj poskušajo francoski kapitalisti dobiti v svoje pesti tudi petrolejske vrelce v Galiciji.

Ker torej francoski interesi na Poljskem potrebujejo premog, je šlezka plebiscitna komisija, ki je pod kontrolo Francozov, odločila, da ima Poljska prednost do premoga na Šlezkem. Nemška vlada pravi, da je to kršenje poogdbe, kajti Nemčija je prva, da dobi premog za industrije, ako hoče naplačati Francijo s premogom iz Ruhra.

Hamburg, 26. apr. — Ves zadnji teden so bile tukaj velike demonstracije mornarjev in drugih delavcev. Vojaške čete patruljirajo ulice in mestna hiša, na katero je bilo izvršenih par napadov, je utrjena z ograjo iz bodeče žice. Bilo je več spopadov med vojaki in delavci in nekoliko oseb je bilo ranjenih.

GOMPERS JE OPISAL NEVARNO ZAROTO.

Washington, D. C. — Samuel Gompers je opisal zaroto, v katero so zapleteni gotovi privatni interesi, ki bi radi zapletli Združene države v vojno z Mehiko. Za plašč svojih namenov se poslužujejo izgovora, da je treba napraviti v Mehiki red in mir.

Priobčil je v "American Federationistu" članek, v katerem bere levite sedanjemu kongresu in pravi, da ni pičesar storil, poleg pa apelira na delavce, naj se udeleže primarnih volitev in pomagajo poraziti delavstvu sovražne kandidate.

V svojem članku tudi pravi, da je kongres zakrivil, da še ni sprejeta mirovna pogodba.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo nestalno in deževno. Severnozapadni vetrovi. Temperatura v zadnji 24. urah: najvišja 45, najnižja 40. Solnce izide ob 4:53, zajde ob 6:43.

ŽELEZNIŠKE DRUŽBE SO IZIGRALE ZADNJO KARTO

KOLODVORSKI USLUŽBENCI SO ZDAJ IZPRTI.

Komisar Mason bo zaslišal 42 voditeljev v maju.

Chicago, Ill. — Položaj kolodvorskih uslužbencev se da povedati s par besedami. Železniške družbe so izprle rebelne kolodvorske uslužbence, kolodvorski uslužbenci pa tudi sami nočejo glasovati, da se vrnejo na delo, dokler ne dobe garancij, da se bodo njih zahteve vpoštevale.

Zvezni komisar Mason je odložil zaslišanje 42 voditeljev kolodvorskih uslužbencev do 3. maja, da jih zasliši radi kršitve Leverjevega zakona.

John Grunau, predsednik "Čikaške zveze kolodvorskih uslužbencev," je odšel na svoj dom in tam ostane, dokler ne bo zaslišan pred komisarjem. Ko so Grunauja vprašali časnikarski poročevalci, kakšen je stavkovni položaj, jim je odgovoril lakonično: "Pojdite na kolodvore, pa se sami prepričajte na svoje oči o položaju."

Neki odbornik delavske strokovne organizacije je pa rekel, da ne bo miru, dokler vlada in železniške družbe ne priznajo organizacije: "Dela ne morejo dobiti v drugi hindustrijah zaradi razmer, ki jih je povzročila stavka v industrijah. Možje so se odločili, da vztrajajo. Oni občutijo, da so upravičeni do pet dolarjev dnevne mezde, če vidijo, da drugi uslužbenci prejemajo po sedem dolarjev na dan, ki opravljajo manj nevarno delo."

R. S. Murphy in Shannon Jones, ki sta sklicala prvi shod za izravnavo spora in ki sta ga morala zaključiti zaradi medklicev, sta izjavila, da je poročilo o njunem povratku na delo neresnično.

Železniške družbe pa izjavljajo, da se je od starih kolodvorskih uslužbencev vrnilo 350 na delo. Temu nasprotno pravijo kolodvorski uslužbenci, če je res, kar pravijo železniške družbe, da je to kaplja na razbeljeni kamen, ker 350 uslužbencev ne more izvršiti dela za sedem tisoč uslužbencev.

Washington, D. C. — Timothy Shea, podpredsednik "Bratovščine železniških kurjačev," je priporočil železniškemu delavskemu odboru, naj hitro reši zahteve dveh miljonov železniških uslužbencev, kajti železničarji niso dozdaj drugega dobili kot prazne obljube. Povedal je odboru, da so stavke jeklarskih, rudarskih in železniških delavcev nauk, da delavci ne bodo delali, če ne zaslužijo toliko, da se lahko prežive.

OSEM OSEB UMORJENIH NA FARMI.

Turtle Lake, N. Dak. — Na Wolfovi farmi so našli osem oseb umorjenih. Žrtve so farmar Wolf, njegova soproga, njegovih pet hčera in 13-letni Jake Hofer, ki je služil pri njem.

Lovsko dvocevko so našli v močvirju milje proč od farme. V kuhinji na Wolfovi farmi so pa našli okrvavljene delovne hlače.

Nekatere žrtve so bile umorjene s sekiro, druge so bile zopet ustreljene.

John Prekken je izpovedal, da je videl dva sumljiva človeka prihajati od farme. To se je zgodilo v četrtek. Umor je bil izvršen v četrtek ali pa v petek.

O Wolfu je šel glas, da je bogat in da ima precej denarja vedno doma.

Morilec je pustil pri življenju edino 8-mesečno hčerko Emo.

ŽGANJE JE PREMAGALO DVA TATOVA.

Chicago, Ill. — Policija je aretirala dva tatova, ki sta vlomila v prostore Orobards Products kompanije, da odneseta žganje. Ali tatova sta se tako nasrkala žganja, da ju je premagalo. Njuni tovarši so ušli.

ŽENSKA VOLILNA PRAVICA ŠE NI RATIFICIRANA

ŽENSKE PA VZLIC TEMU UPAJO NA ZMAGO.

Ena država še manjka do potrebnega števila za ratifikacijo ženske volilne pravice.

Washington, D. C. — Zelo počasi gre z ratifikacijo ženske volilne pravice in državnim legislaturam se prav nič ne mudi, da o svoje ustavni amendment, ki podeljuje ženskam volilno pravico. Volilno pravico je dozdaj sprejelo pet in trideset držav, torej manjka še ena država, da postane amendment za žensko volilno pravico del ustave Združenih držav.

Ženske še niso obupale, čeprav je država, ki je prva glasovala za narodno prohibicijo, odklonila amendment, ker pride amendment še v petih državnih legislaturah na dnevni red. Te države so: Delaware, Louisiana, North Carolina, Connecticut in Vermont. Ženske so prepričane, da bosta najmanj dve državi glasovali za žensko volilno pravico.

Legislatura v državi Delaware se snide petega maja. Poslanci in senatorji niso bili v začetku prav nič naklonjeni ženski volilni pravici, dokler niso sufražetke pritisnile nanje, da pokažejo svojo barvo očitno. Vsled tega pritiska se je položaj nekoliko zboljšal, kajti jesen prihaja čimdalje bližje in profesijonalni političarji starih strank sodijo, čim bliže so volitve, toliko bolje je zanje, če se število njih nasprotnikov zniža, ker postoji upanje, da bodo sprejemni kandidatje, ki jih priporočajo. To spoznanje je spremenilo položaj. Sufražetke pa pravijo, da je treba železo kovati, dokler je gorko in še bolj pritiskajo na poslance in senatorje, da kmalu glasujejo o ženski volilni pravici. Seveda ne manjka tudi nasprotnikov, ki delajo z vsemi svojimi močmi, da se ženska volilna pravica odrine na dolgo klop.

Legislatura države Louisiane prične zborovati dne desetega maja in sufražetke pričakujejo, da se med obema državam prične tekma, katera država prva osvoji amendment in si bo lahko lastila čast, da je šest in trideseta država, ki je ratificirala volilno pravico.

Legislatura države Karoline prične zborovati v juliju. Sufražetke so napravile med poslanci glasovanje za poskušnjo in prejele so rezultat, da bo izmed šestdeset zakonodajcev glasovalo za žensko volilno pravico osem in trideset postavodajcev, enajst je nasprotnikov, enajst se pa ni izreklo za in ne proti.

V Connecticutu in Vermontu so sufražetke na delu, da governerja skličeta izredno legislaturno zasedanje. Na podlagi teh znamenj sodijo sufražetke, da osvoji amendment potrebno število držav za ratifikacijo.

TELEFONISTKO SO NAŠLI UMORJENO.

Pontiac, Ill. — 20-letno telefonistko Vero Schneiderjevo so našli zadavljeno na mostovžu neke hiše, ki jo šele grade. Morilec se je poslužil dveh robcev, da je zadavil svojo žrtev. Šerif se bo poslužil krvnih psov, da izsledi morilca, njen brat je obljubil tisoč dolarjev nagrade tistemu, ki izsledi morilca telefonistke.

MORILEC PRIJET PO DALJŠI GONJI.

Chicago, Ill. — Policija sodi, da je po gonji, ki je trajala vso noč po hosti okolici Peteona, Ill., prijela zamorca Wipfield Benneta morilca, ki je umoril zamorca Herbert Cobba, stanujočega na 101 cesti v Chicagu.

Policija pravi, da je osumljeni Bennet ubil Cobba v neki biljardnici v Kensingtonu zaradi malenkostnega prepirčka.

Anglija pograbila najboljše turške dežele.

Velika Britanija je pobasala vsa pristanišča, železnice in oljne vrelce in povečala svoje cesarstvo za pol miljona štirijaških milj, dočin je Ameriki ponudena Armenija iz "človečanskih" ozirov!

San Remo, Italija, 26. apr. — Konferenca vrhovnega sveta se zaključi danes zvečer ali jutri. Rešiti se še ima vprašanje, kako prisiliti Nemčijo, da se bo držala določb mirovne pogodbe, in formalna odobritev izravnave jadranskega spora.

Armenija tudi še ni s pota. Velika trojica ne ve, kaj bi z Armenijo. Dala ji je neodvisnost, ampak neodvisnost Armenije je samo še na papirju. Glavno mesto armenske republike bi imel biti Erzerum, toda v tem mestu ima Mustafa Kemal paša, vodja turških rebelnih nacionalcev, svoj vojni stan. Mustafa se mora torej umakniti, ako bo Erzerum res glavno mesto Armenije, toda umaknil se ne bo, dokler ga kdo ne prisili z orožjem. To se pravi, da morajo zavezniki izgnati Turke iz Armenije predno bo ta dežela neodvisna; to pa pomeni vojno in velika trojica si beli glavo, kdo bi bil tako dober, da bi žrtvoval čete in denar za neodvisnost Armenije.

In velika trojica jo je pogrumtala. Zakaj ne bi Amerika bila tako dobra? Vprašanje armenskega mandata za Ameriko je zopet na dnevnem redu. Vrhovni svet je pripravil noto na ameriško vlado, ki se odpošlje morda še danes v Washington. Nota vsebuje velikosrčno ponudbo, da Združene države vzamejo mandat Armenije, izženo Turke iz te dežele in ji zajamčijo neodvisnost. Velika trojica se sicer zaveda, da Armenija ni tako sočnata češplja kakor so druge turške dežele, katere sta pobasali Anglija in Francija — posebno Anglija — ali spodobi se, da Amerika vzame Armence pod svoje okrilje zaradi človečanstva! Velika Britanija na primer gre samo tam "ščitit male narode", kjer so oljni vrelci, rudniki in pristanišča.

Ostali deli turškega vprašanja so srečno rešeni. Včeraj je vrhovni svet razdelil mandate v Turčiji. Turška armada se zniža na 25,000 mož. Maršal Foch je hotel imeti, da se turška armada sploh odpravi dokraja in nadomesti z žandarmerijo, kateri bi načelovali zavezniški oficirji. Nitti je bil proti temu in je predlagal 50,000 mož, toda Lloyd George je rekel, da polovica tega števila zadostuje in pri tem je ostalo. Turki ne smejo imeti vojaštva na evropski strani, izvzemši ene kompanije v Carigradu, ki bo sultanova častna straža. Carigrad preide pod kontrolo policije pod nadzorstvom zavezniške komisije in Anglija, Francija in Italija bodo zaporedoma imenovale načelnika komisije.

Pri delitvi mandatov v Turčiji si je Anglija vzela kontrolo malone nad vso Malo Azijo in Kavkazijo. Vse, kar je najboljšega v Orijentu, je pobasal John Buhl. Anglija si je vzela mandat Palestine, Mezopotamije, Batuma in Bakuja v Kavkaziji in kontrolo nad Dardanelami in bagdadsko železnico ter absolutno kontrolo Sueškega prekopa. To se pravi, da je blizo pol miljona štirijaških milj teritorija in 20 miljonov prebivalcev dodanih britskemu cesarstvu, v katerem "solnce nikoli ne zaide". Na tem ozemlju so nekateri najboljši petrolejski vrelci, najbogatejši rudniki in najrodovitnejša žitna polja na svetu. Razun tega je Angliji pripoznan protektorat nad Egiptom in Perzijo. Vse strategične in glavne trgovske postojanke v Orijentu — kot sta

(Dalje na 2. strani.)

MED WILSONOVIM NAČRTOM IN NITTI-TRUMBIČEVO POGODBO JE RAZLIKA?

San Remo, 26. apr. — Vrhovni svet je večraj razpravljal o načrtu za rešitev jadranskega vprašanja, toda sklenil ni nič. Lloyd George in Millerand se ne strinjata z načrtom, ker se razlikuje od Wilsonovega načrta glede karakterja nove reške države. Nitti pravi, da ni razlike. Anglija in Francija sta na stališču, da Italija sprejme Wilsonov zadnji načrt v celoti ali pa londonski pakt.

VELIKA STAVKA KMETOV IN DELAVCEV V ITALIJI.

700,000 delavcev počiva v Pijemontu; stavkarji blokirali armado.

V TURINU KANTEVAJO SOVJETE.

Rim, 26. apr. — Stavka v Pijemontu se nadaljuje. Poštna in telegrafska služba je ovirana. Delavci na Reki so tudi na generalni stavki, ki ima namen odstraniti d'Annunzija in prisiliti 'Consiglio Nazionale', da odstopi. Vlada je poslala polk vojaštva po morju v Genovo, toda vojaki, ki so namenjeni v Turin, kjer je središče stavke, morajo potovati v tovornih avtomobilih, kajti železničarji ji hnočejo voziti.

Pariz, 26. apr. Industrijalni položaj v severni Italiji je skrajno resen. Število stavkajočih delavcev v Pijemontu je doseglo 700.000 in vrhutega so se dvignili tudi kmetski težaki v okrožju Novare. Štrajk kmetov dela italijanski vladi največjo skrb, kajti pomladansko setev zaostaja in s tem bo živilna kriza v Italiji še večja.

Generalna stavka v severni Italiji traja že mesec dni in zdaj se razširja v Lombardijo in Ligverijo. Štrajk je v polnem tiru v Aleksandriji, Noviji in Pizi. V zadnjem mestu in Livernu so železničarji preprečili prihod vojaštva v Turin in druge kraje, kjer je stavka.

Središče industrijalne bitke je v Turinu. Ondotne delavske organizacije zahtevajo priznanje tovarniških svetov in kontrolo tovarn in nočejo odstopiti od te zahteve. Državni in poštni uslužbenci so tudi v gibanju in pošta ter telegraf sta paralizirana.

CIKLON V INDIANI NI PRIZANESEL CERKVI.

Lafayette, Ind. — Zjutraj ob enajstih je prihrumel vetrovni sveder, ki je napravil veliko škode v okraju Bentonu. V Dunningtonu je odtrgal streho s katoliške cerkve, v East Dunnu je pa poškodoval več poslopij. Ubite je bilo več živine, toda ljudje so ostali nepoškodovani.

STRELNO OROŽJE NI ZA OTROKE.

Trenton, N. J. — 9-letni Julius in 7-letni Davidson sta se ustavila na potu v cerkev pri svojem prijatelju 9-letnemu Thomas Buschebergu. Dečki so našli samokres in ga ogledovali, naenkrat je po počil strel in Thomas Davidson se je zgrudil v srce zadet mrtev na tla.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po pogodbi. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $4.00 na leto, $2.00 za pol leta in $1.00 za tri mesece; Chicago $5.50 na leto, $2.75 za pol leta, $1.40 za tri mesece, in za inozemstvo $7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
3837 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada $4 per year; Chicago $5.50, and foreign countries $7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Marca 31-20) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

BANKIRSKA STAVKA V ILLINOISU.

Bankirji sicer rohne, da delavci niso nikdar siti, če zastavkajo, da si zboljšajo svoj položaj. Seveda so bankirji veliki nasprotniki stavke le tedaj, če zastavkajo delavci. Prav radi kažejo s številkami, za koliko se je znižala produkcija, koliko so izgubili delavci na mezdah in podjetniki na profitu. Ti gospodje pa ne nasprotujejo stavki, če se jo poslužijo sami, da bolj omolzejo ljudstvo.

Ti gospodje, ki nagromadujejo svoje miljone na ta način, da jim drugi ljudje zaupajo denar, da ga "hranijo", so po privatnih korporacijah za javne potrebščine obvestili ljudstvo, da ne bodo posodili denarja za nove vozove na uličnih železnicah, za popravila v plinarnah, za zgradbo novih tirov cestnih železnic, če se ne določi obrestna mera od 8½ do 10 odstotkov od posojila, ki ga bodo dali privatnim korporacijam za javne potrebščine za zboljšanje njih naprav.

Kaj pa je ta grožnja druzega kot stavka, k večjem bi se lahko imenovala tudi sabotaža. Kajti grožnja pravi odločno, če se ne bo posojeni kapital tako obrestoval, kot zahtevamo, tedaj ne posodimo enega centa privatnim korporacijam za zboljšanje plinskih, električnih in cestnoželezniških naprav.

Po izjavi James H. Wilkersona, predsednika državne komisije za javne potrebščine v Illinoisu, drže bankirji na ta način za zboljšanje javnih naprav nazaj okoli sto miljonov dolarjev.

Iz tega sledi, da gospodje bankirji radi zastavkajo, če vidijo, da jim stavka obeta pomnožitev njih profita.

Stavka ni izključno delavsko orožje, ampak poslužijo se tega orožja prav radi tudi finančni interesi, kadar je treba omolzti ljudstvo.

Kako se rešujejo socialni problemi. — M. Breton, minister za socialno higijeno na Francoskem, je ustanovil porodniški biro, ki ima namen skrbeti za pomnožitev prebivalstva na Francoskem. Ali značilno je, da so bili članom tega biroja imenovani sami možje, dasiravno se stvar v prvi vrsti tiče žen in ne mož.

Številke govore, kako privatne družbe lažejo! — Ko se je nedavno vršila preiskava zaradi slabe telefonske službe, je advokat telefonske družbe, ki je poznana in organizirana pod imenom Bell Telephone System, pripovedoval, da se ne morejo napraviti zboljšanja, ker so dohodki premajhni. Finančno poročilo za leto 1919 pa izkazuje, da je družba napravila $79,650,186 profita, ali več kot v letu 1918.

Gospodje niso nikdar v zadregi za izgovor, če je treba braniti njihove interese.

Tako je bilo pričakovati. — Učitelji, ki so v St. Louisu zahtevali povišanje mezde, so prejeli manj, kot so zahtevali. Vrhu tega jih je pa še šolski svet obvestil, da ne bo vbodoče več imenoval učiteljev, ki so se pridružili delavski strokovni organizaciji. Ta sklep je šolski svet opravičil s praznim izgovorom, da se vsak učitelj zaveže, ki pristopi k strokovni organizaciji, da bo zastavkal, kadar prejme ukaz za stavko od odbornikov "Ameriške delavske federacije", čeprav je gospodom, ki sede v šolskem svetu, dobro znano, da odborniki "Ameriške delavske federacije" ne morejo odrediti nobene lokalne stavke.

Pomanjkanje kruha napovedujejo. — Iz Londona so te dni sporočili, da je ameriška poljedelska trgovska komisija sporočila, da bo letos pomanjkanje kruha po vsem svetu, ker pšenica slabo kaže. Brzojavka dodaja, da ni pričakovati izvoza žita iz Rusije, ker v nji postoje kaotične razmere. Ta brzojavka je nasprotju s prejšnjimi brzojavkami, ki so pripovedovale, da ima Rusija velike zaloge žita pripravljene za izvoz. Če so prejšnje brzojavke resnične, je neresnična zadnja, če je pa zadnja resnična so pa prejšnje lažnjive.

Privatni interesi, ki tržijo s pšenico, so letos spomladi poslali že toliko brzojavk v svet, kako kaže letošnji pridelek pšenice, da ne morejo ničesar več poročati, da brzojavke ne pridejo druga z drugo v konflikt.

Kaj se rodi iz tega?

BANČNI DEPOZITI PADAJO, OBRESTNA MERA GRE KVIŠKO.

Narodni ekonomi pričakujejo, da padejo visoke cene?

Washington, D. C. — K bančnim depozitom se ne štejejo le bančne vloge, ampak so tudi posojila dolžnikov, od katerih plačujejo obresti. Besedi "bančni depoziti" bi lahko nadomestili z besedama "bančni imetek." In po izjavi mr. Williamsa, kontrolorja novčanice, ki je prejel poročila od narodnih bank, se je ta bančni imetek znižal od 31. decembra do 28. februarja skoraj za eno miljardo dolarjev.

Finančni eksperti vidijo v tem, da prihaja čas, ko prično padati cene.

Da je pričel bančni imetek padati, so povzročili razni gospodarski vzroki, zadnji vzrok je pa ta, da so bankirji povišali obrestno mero. Preje so industrijalci prejeli posojilo proti navadnim obrestim, zdaj pa morajo plačati do dva odstotka več in marsikateri industrijalec, ki je pod starimi pogoji najel posojilo, zdaj večkrat preračuni, če se mu izplača najeti posojilo, ker pojde glavni delež od profita banki, ki mu je posodila denar.

Mogoče, je, da se znižajo cene, če se krči bančni imetek, ravno tako se pa lahko zgodi, da pride le do finančne krize v industriji, cene pa ostanejo visoke. Tako je bilo v letu 1907. Nastala je finančna kriza, tudi produkcija je bila omejena, ali cene so ostale.

Ameriški finančniki nekaj kuhajo. Kaj? Tega pa ne bodo povedali javnosti, dokler javnost sama ne bo občutila, kaj so skuhali.

TAT UBIT, DVA POLICAJA RANJENA.

V tatinskem skrivišču so našli za $85,000 blaga.

Chicago, Ill. — Detektiv Frank J. Wiemer in policijski kapitan McCarthy, ki je bil oblečen tudi v civilno obleko, sta naletela na Harry Jonesa, poznanega tudi pod imenom James, zadaj za neko hišo na vogalu Wilsonove ceste in Kenmorove ceste. Zastavila sta mu nekaj vprašanj in ker nanje ni zadostno odgovoril, sta ga odgnala na policijsko postajo, da ga tam zaslišijo.

James je pušil cigareto in čakal, da ga pričnó izpraševati; nekateri policaji so se razgovarjali o vremenu, naenkrat je James mignil z roko, kakor da hoče otresti pepel s cigarete, v resnici je pa segel v svoj žep in bliskovito potegnil iz njega samokres 45 kalibra. James je oddal prvi strel, preden se je detektiv Wiemer zavedel, kaj se je zgodilo. Krogla je zgrešila cilj in je preluknjala Wiemerju le rokav na suknji. James je oddal drugi strel in krogla je udarila nad glavo policijskega seržanta Giermana v steno. James je hitro skočil nazaj. Wiemer je pa potegnil samokres. James je hitro sklonil. Giermanov samokres je počil, toda zgrešil je cilj.

James je bil pa že na ulici, policijska postaja je oživela, policaj Schroeder, ki je bil pri telefonu je hitro sporočil dogodek drugim policijskim postajam in prosil, da pošljejo rezerve na pomoč.

Pričeli so pokati samokresi, ali James je zdrobil steklo v vratih in si tako napravil pot na prosto. Komaj je bil zunaj, so bili tudi policaji za njim. Streljanje je opozorilo ljudi na ulici, da se je zgodilo nekaj izrednega. Obstali so ljudje z avtomobili in pasanti.

James je tekel po Halstreadovi ulici proti severju in bojeval se je po indijanski taktiki. Za svoje kritje je izrabil vsako drevo, pri tem pa je oddajal strel za strelom na svoje preganjalce, ki so zopet pridno streljali nanj. V tem boju ga je zadela krogla v levo ledje. Opotekal se je, toda izravnal se je takoj in tekel streljaje naprej in pri tem izrabljajoč vsako drevo ali brzojavni drog za svoje kritje.

Naenkrat so videli, da je James padel, ko se je skril za velikim jeseno. Policaji so skočili naprej da ga primejo, ali James je imel že zopet nabit samokres in policaje je sprejel s streli. Zadet je bil drugi policaj. Krogla je zadela serženta Giermana v levo koleno. Bil je to drugi policaj, ki je bil ranjen. Bitka se je bližala strahski ulici. Streli iz stranske ulice so utihnili in policaji so se čudili, kajti videli so, da je James iskal kritje za zidom neke goraže. Približali so se stranski ulici, ali James jih je takoj sprejel s streli. Zdaj je pričela bitka z vso silo. Policaji so oddajali salve v stransko ulico. James pa iz nje strel za strelom. Nastala je zopet tihota. In ko so pričeli prodirati naprej, so videli Jamesa ležati na tleh. Približali so se in so spoznali, da krvavi in da je nezavesten. Odpeljali so ga na policijsko postajo, a preden so tje dospeli, je bil mrtev, ne da bi napravil kakčno izpoved.

Ko so ga pregledali, so videli, da ima na sebi hlače bivšega senatorja Lorimerja. Pri tem so našli policajsko zvezdo in zapisnik, na katerem je imel imena sedem sto bogatinov, ki prebivajo na severni strani mesta in katere je mislil obiskati ali jim je pa že napravil obisk. V tem zapisniku je imel tudi opazke o svojih roparskih pohodih. Ko so pregledali njegovo telo, so se prepričali, da ga je v bitki s policijo zadelo najmanj dvajset krogel.

Preiskali so tudi njegovo skladišče na Severni Clarkovi ulici, v katerem je imel shranjene ukradene reči. V tem skladišču so našli sto petdeset orijentalskih preprog, ki jih cenijo na štirideset tisoč dolarjev. Našli so kožuhovine za dvajset tisoč dolarjev. V nekem kotu so našli majhne škatljice, v katerih so bili dragulji, ure in razen nakit.

Policija sodi, da je ukradeno blago, ki ga je našla v tatinskem brlogu, vredno do pet in osemdeset tisoč dolarjev.

Kdo so bili njegovi tovarši, je pa uganka, kajti tolovaj je mrtev, sami se pa tudi ne bodo izdali. Policija je prepričana, da je imel pomagače, ker je nemogoče, da je sam nakradel vse blago.

Policija sodi, da James ni bilo njegovo pravo ime. V njegovem skrivišču so našli razna imena, toda policija je prepričana, da na omenjenih adresah nihče ne pozna Jamesa.

PEKOVSKI POMOČNIKI SO VSTOPILI V MEZDNO GIBANJE.

Chicago, Ill. — Pekovski pomočniki so vstopili v mezdno gibanje, ker bo kmalu njih pogodba z mojstri potekla. Delavci zahtevajo petdeset dolarjev mezde na teden, mojstri pa ponujajo $44 za delavce prve vrste, $42 pa za delavce druge vrste.

Mojstri so prišli zopet s starim izgovorom, da ne morejo plačati več, ker bi se kruh preveč podražil. Ali ne bi bilo pameneje, da mojstri popuste nekaj od svojega profita, pa ne bo treba dražiti kruha.

Inozemstvo.

Lakotna stavka Ircev v angleški ječi.

London. — Med 150 Irci, ki so zaprti v ječi Wormwood-Scrubs, je mnogo jetnikov pričelo z gladovno stavka še zadnjo sredo. Jetniki izjavljajo, da se ne dotaknejo jedi, dokler jih ne izpuste ali postavijo pred sodišče. Simpatičarji Ircev prirejajo dnevne demonstracije pred ječo.

Belfarst, Irska. — Dva policija sta bila ubita v soboto ponoči blizo Bandina v okraju Cork.

Draginja v divji Afriki — cena žene je poskočila na osem krav.

London. — Lord Dewar, ki se je pravkar vrnil iz srednje Afrike, je prinesel vest, da je svetovna draginja oplazila tudi črnokožne divjake v Afriki. Medtem ko je divjak lahko kupil nevesto pred vojno za štiri krave, mora zdaj dati še enkrat toliko — osem krav. V drugih krajih, kjer se neveste plačujejo s puščicami, je tudi ta valuta poskočila za sto odstotkov.

Turki pobili 500 Francozov.

Carigrad. — Tukaj je bilo 25. aprila objavljeno poročilo, da so turški vtaši pobili 500 francoskih vojakov v Urfi.

Zavezniki preiskujejo japonsko nasilje.

Vladivostok, 23. apr. — Člani medzavezniške železniške komisije v Sibiriji so sklenili, da se uvede preiskava, kaj pravzaprav nameravajo Japonci. Komisija zahteva, da japonski poveljniki izjavijo odprto, da li še pripoznajo zavezniško železniško komisijo ali ne. Komisarji imajo mnogo pritožb, kako japonski poveljniki prezirajo pogodbo z zavezniki in se ne zmenijo za določbe komisije.

Japonci se hvalijo, da so preprečili "rdečo invazijo Kitajske" ko so premagali četo, broječo 1500 mož, sovjetske armade zapadno od Čite.

Japonske banke polnajo.

Washington, D. C. — Iz Tokija prihajajo razburljive vesti o finančni paniki. Več bank je okrahiralo. Najbolj je prizadeta svilna industrija, ki je zaprla tovarne. Kriza narašča. Na tisoče delavcev je vrženih na cesto.

Apel na Turke za "osvoboditev" sultana.

Carigrad. — Jafar Tajar, vodja turških vstašev v Odrinu, je izdal apel na vse mohamedance, da se naj dvignejo in osvobode sultana, ki je "jetnik v Carigradu, obkoljen od bajonetov entente". Apel se glasi, da Turki v Traciji se ne bore proti sultanu, temveč proti njegovim "zaveznišim ječarjem".

Caillaux izgubi politične pravice za deset let.

Pariz. — Senatno sodišče je izreklo obsodbo nad Caillauxom, ki je bil zadnji četrtek spoznan krivim "približnega izdajstva". Obsojen je na tri leta zapora, pet let mora bivati na enem mestu in deset let ne sme uživati nobenih državljanskih pravic. Ker mu je vštet v zaporu vse čas, ki ga je prebil v preiskovalnem zaporu pred obravnavo, je zaporna kazen že končana.

Osem francoskih žrtev v Frankfurtu.

Frankfurt, Nemčija. — Število žrtev francoskih črncev, ki so 11. aprila streljali v ljudsko množico, je narastlo na osem. Dve ranjeni osebi — neki moški in 22letna deklica — sta umrli.

Reka je zopet blokirana!

Reka. — Mesto je zopet blokirano z morske strani in s suhega. Blokada je poostrena radi zadnjega vpada d'Annunzievih banditov v Opatijo, kjer so ukradli 45 konj redni italijanski armadi.

Boj v Sibiriji. — Ameriška križarka v Vladivostoku.

Manila, Filipini, 25. apr. — Ameriška križarka "New Orleans" je na povelje iz Washingtona odplula proti Vladivostoku.

Vladivostok, 20. apr. — Podrobnosti o bitki med Čehi in Japonci dne 13. aprila v Hailaru Mandžurija, pokazujejo, da so Japonci s pomočjo artilerije vplenili češki oklopni vlak, toda pozneje so na zahtevo vrhovnega češkoslovaškega poveljstva dali vlak nazaj.

Japonsko poročilo se glasi, da se je pojavilo več ruskih čet severno od Spaskoja. V okolici Kabarovska se vrše vroči boji in na nekem mestu so Rusi prekoračili reko Uzur. Sovjetske čete so se spopadle z Japonci in njihovimi monarhističnimi ruskimi zavezniki v dolini Čite.

Ameriški uradniki, ki so prišli iz Nikolska, potrjujejo prejšnja poročila o japonskih grozodejstvih. Japonci mesarijo ali prebadajo z bajoneti ruske ranjence in ne puste pokopavati ruskih mrličev. Japonci kontrolirajo železnico od Vladivostoka do Spaskoja, boljševici pa kontrolirajo progo od Nikolska do Pograničnaje. Čehi imajo svoje lastne vlake. Železniška in telegrafska služba v vzhodni Sibiriji je popolnoma paralizirana.

Turški vstaši vseli in izgubili mesto ob Marmorskem morju.

Carigrad. — Čete turških vstašev so silovito potolkle oddelke sultanovih čet, katere vodi Anzevor paša. Vstaši so okupirali Paudermo ob Marmorskem morju, kjer ima sultanova armada oporišče na obali Anatolije. Vstaši se pa niso dolgo veselili svoje zmage, kajti sultanovim četam so prišli na pomoč Angleži in pričeli streljati z bojnih ladij na mesto. Revolucionarji so se hitro umaknili.

Britje iščejo premirje za Denikinove revže.

Carigrad. — Angleški general Keyes, ki je zadnji teden konferiral z generalom Wranglom, poveljnikom ostankov Denikinovih čet na Krimu, je odpotoval v London. Keyes ima nalogo posredovati med sovjetsko vlado in Wranglom za premirje na Krimu.

Ženske na čelu šol v Nemčiji.

Berlin. — Gdč. Gertrude Baumar je imenovana ravnateljico javnih šol v Nemčiji. To je prva ženska, ki je dobila tako visoko službo v Nemčiji.

Tuji kapital prost davka v Avstriji.

Dunaj. — Avstrijska vlada namerava oprostiti ves inozemski kapital davka v Avstriji. Socialistično časopisje zelo protestira proti tej predlogi.

Nove stavke groze v Franciji in Angliji.

Pariz. — Kongres francoskih železničarjev je sklenil v soboto, da se takoj proglasi generalni štrajk na železnicah, če vlada ne sprejme sledečih zahtev: Nacionaliziranje železnic; vsi železničarji, ki so vsled zadnje stavke v februarju izgubili službo, se morajo nastaviti; vlada mora vstaviti sodno postopanje proti bivšim stavkarjem in priznati organizacijo železničarjev. Kongres je apeliral na francosko ljudstvo, da naj podpira železničarje v interesu republike.

Manchester, Anglija. — Tukajšnji bombažni predilci so sklenili z 81,000 glasovi proti 5000, da zastavkajo, ako družbe ne povišajo mezde za 60%.

Stavka holandskih pristaniščnih delavcev končana.

Amsterdam. — Stavka pristaniščnih delavcev v Amsterdamu in Rotterdamu, ki je trajala dva meseca, je končana.

Nad 25 miljonov organiziranega delavstva je na svetu po štatistiki, ki leži pred nami. V tej štatistiki pa ni podrobnosti o balkanskih deželah, ne Madžarski, ne nobenih kolonijah, ne Južni Ameriki, Japonski, niti Kitajski itd. tako da le lahko skupno število zaokrožimo na 30 miljonov in skoro bomo lahko rekli, da je premalo. Nemčija 6,997,000. Rusija 5,000,000. Anglija 4,750,000. Združene države 3,800,000. Italija 1,500,000. Francija 1,500,000, Nemška Avstrija, 500,000. Belgija 450,000, Danska 255,000 Švedska 235,000, Češkoslovaška 230,000, Holandska 265,000, Švica 200,000, Balkan 200,000 panska 150,000. Norveška 122,00, Luxemburg 21,000.

ANGLIJA POGRABILA VSO SMETANO V ORIJENTU.

(Nadaljevanje s 1. strani)

morski ožini v Dardanelah in Bosporju, Sueški prekop, bagdadska železnica, pristanišča v Palestini in luki Batum in Baku, kamor se steka kavkaško olje — so v rokah Velika Britanije.

V zameno za omenjene ogromne koncesije, ki sta jih dovolila Millerand in Nitti, je Lloyd George milostljo podelil Franciji mandat Sirija, Italija pa dobi gospodarsko podporo. Francija je dobila tudi moralno zadoščenje za svojo invazijo nemške doline Ruhr in podporo za "močno fronto" proti Nemčiji.

Amerika pa lahko ima mandat suhe Armenije brez pristanišč in železnic "zavolje človečanstva"!

Ugrabljenje ruskih oljnih vrelcev na Kavkazu pomeni, da bo Anglija kmalu kontrolirala svetovni depozitorij petroleja. Ozemlje — Georgija in Azerbadžan — na katerem se nahaja kavkaško olje, je nominalno neodvisno, ampak luki, ki sta ključ do izvoza olja, sta v rokah Angležev; kavkaške republike so torej neodvisne le na papirju, v resnici bodo vazalke Velike Britanije. Lloyd George je obljubil delegatom Georgije in Azerbadžana, ki so posetili San Remo, proseči pomoči zoper boljševike, da bo Anglija založila omenjeni dve republiki z orožjem in strelivom, ako bi ruske sovjetske čete nameravale osvojiti Batum in Baku.

Angleško-francoski dogovor glede Nemčije bo danes objavljen. Vrhovni svet takoj pošlje ostro noto nemški vladi zaradi razorožnja armade. Nota je kolektivna in nosi podpise vseh zaveznikov, razun Združenih držav.

Lloyd George je dejal včeraj v intervjuvu, da njegove mnenje je, da se Nemčije ne sme ovirati, kadar hoče potlačiti notranjo vstajo. Zavezniki morajo paziti, da ne pride v Nemčiji "slabša vlada", ki se ne bi zmenila za mirovno pogodbo. Vsaka nemška vlada je "dobra", samo če izpolnjuje mirovni pakt.

Socialni preobrati v preteklosti.

(Nadaljevanje.)

3. Vojaški poveljnik (bazilej.) V takozvani junaški dobi grških rodov, katero opeva Homer, so bile velike vojne. Rodovi so se tepli med seboj za prvenstvo in vodili vojne s sosedi; vsled tega je bil vsak telesno sposoben moški član zadruge vojak. Vojaškim četam je poveljeval glavar, kateremu so rekli bazilej. Vsak rod ali več rodov skupaj je imelo takega vojaškega poveljnika; ponekod (v Sparti) sta bila celo po dva. Bazilej je bil izvoljen, ali pozneje ga je lahko nasledil sin, katerega pa sta morala potrditi svet in javna zbornica predno je smel prevzeti poveljstvo. Ker je bilo pri Grkih v junaški dobi že očetovsko pravo v veljavi, je bil sin naslednik, dočim je imel pri Irokvišćanih, ki so še* priznavali materinstvo pravo, sin sestre to pravico.

Evropski zgodovinarji, ki so prvi sestavili zgodovino starih Grkov, pravijo, da so bili bazilei kralji. Ta napaka se ponavlja še danes. Stari zgodovinarji, ki so navadno bili hlapci monarhov, si sploh niso mogli misliti ljudstva brez monarhije in "vladarja" v obliki kralja ali cesarja. Na ta način so dali "kralje" vsem starim rodovom. Glavar je bil pri njih enostavno "monarh". Šele najnovejši zgodovinarji in etnologi so prišli na sled tej pomoti, ki pa še ni odpravljena v splošnem in v šolah še danes uče motno, da so stari Grki, Rimljani in drugi rodovi imeli "države" in "kralje".

Grški bazilej ni bil noben kralj v sedanjem pomenu te besede, niti ni bila bazileja nobeno kraljestvo. Med staro atensko bazilejo in med modernim kraljestvom ali monarhijo sploh je takšna razlika kot dan pa noč. Tudi ustavna monarhija se ne more primerjati s staro grško bazilejo. Bazilej je bil le vojaški poglavar, ki je zajemal svojo oblast iz ljudstva, organiziranega v zadrugah, bratovščinah in rodovih in katero je delalo zaključke v agori ali v javni skupščini. Grška ne bila takrat vojaška demokracija.

Homer je pustil dovolj dokazov za zgornjo trditev, samo če ji ga hočemo pravilno tolmačiti. Ko opisuje grške čete, ki so oblegale Trojo, govori o Agamemnonu kot "vladarju vojske", ne pa vladarju grškega ljudstva. Beseda "vladar" se mora razumeti v Ilijadi in Odiseji toliko kot poveljnik, ki zahteva pokorščino svojih vojakov. Ko govori Homer o dejanju plena, ne pravi, da je Ahilej delil plen (Homer označuje plen darila) z Agememnonom, torej s "kraljem", temveč s "sinovi Ahajcev", to je z vojaki, sinovi naroda.

Poleg poveljstva v vojni je imel bazilej tudi duhovniške in sodne funkcije, nikjer pa ni rečeno, da je imel kakšne civilne naloge; lahko je bil tudi član rodovnega sveta in naravno je poročal v javnih skupščinah. In končno pravi Aristotel, da je bila bazileja v junaški dobi vodstvo svobodnega ljudstva in bazilej je bil vojaški glavar, sodnik in veliki duhoven. Tucidid tudi piše, da je bila stara grška bazileja "patrike', to je vlada, ki je izvirala iz zadrug.

V junaški dobi grškega naroda torej vidimo staro rodovinsko organizacijo še v polni sili, vendar so se že pojavili elementi, ki so jo pričeli izpodkopavati. Očetovsko pravo in dedna pravica otrok sta ustvarila razmere, ki so omogočile, da se je v gotovih rodbinah nakupičilo bogastvo vsled česar je naraščal vpliv teh rodbin nad drugimi in nad zadrugo samo. Ko je bil iznajden denar, je vpliv bogastva prekosil vse drugo. Z denarjem vred so se pojavili dolgovi in sužnji. Najprvo so bili vojni ujetniki prodani v sužnost, a pozneje so prodajali tudi dolžnike, rodne brate, in prišlo je do tega, da so bile cele rodbine zasužnjene radi dolgov. Pridobivanje bogastva je postala najlepša čednost in stara pravila zadruge so se zametavala z namenom, da se opraviči rop. Manjkalo je samo še ene institucije, katera bi bila zaščitila nagrabljeno bogastvo privatnih oseb proti komunističnim tradicijam stare zadruge, katera bi bila proglasila privatno bogastvo za sveto in nedotakljivo lastnino, ki je najvišji cilj človeške družbe— manjkalo je institucije, ki bi bila zajamčila bogatinom kontrolo nad ostalimi ljudmi in sankcionirala izkoriščanje neposedujočih slojev.

In ta institucija je bila izmajdena. Ustanovljena je bila politična država. O tem več v drugem poglavju.

DOPISI.

Black Diamond, Wash. — V tukajšnji naselbini se je pripetil tragičen dogodek, ki je pretresel celo naselbino in ki ne dela nikake časti tukajšnjim Jugoslovanom. Rojak je ustrelil rojaka, je odmevalo po naselbini v noči od 13. do 14. aprila. Brat ustrelil brata.

V tukajšnji naselbini dobroni Srb George Rasović se je že dalje časa pečal s kuhanjem žganja, ne da bi ga zasledile oblasti. Zadnje čase se je pa pričel prepirati s sosedi, češ da mu kradejo žganje in tako je obdolžil tudi svojega rojaka, Petra Čelovića, da mu je ukadel precejšnjo množino žganja in mu s tem napravil precejšnjo škodo. Na ta način je pričel prepir in Rasović je gojil do Čelovića vedno večjo jezo in nazadnje mu je celo grozil. Petar Čelović je bil pa splošno znan kot poštenjak in je bil pri celi zadevi popolnoma nedolžen in vsled tega seje počutil zelo užaljenega, ker je bil obdolžen tatvine. Vsled tega je Čelović mirno nagovoril Rasoviča„ da naj nikar ne raznaša lažnjive govorice okrog, ker je on popolnoma nedolžen. Toda Rasović se na to ni oziral in mu je še celo grozil z lovsko puško, katero je tudi pokazal, da ga bo ustrelil. Vsled tega se je Čelović obrnil na sodišče, kjer je pa Rasović vse zanikal, da ne goji nikakega sovraštva do Čelovića, da nima nikakega orožja itd. Izlizal se je pri sodnjiji, toda od tega dneva je gojil do Čelovića še večje sovraštvo. Posebno še, ker je Čelović izposloval pri sodniji neko listino kot potrdilo, da v slučaju, ako bi se njemu kaj primerilo, da bi bil ustreljen, da je njegov morilec Rasović.

Rasović je od tega dne delal načrt, kako bi se maščeval nad Čelovićem. Dvignil je vse svoje denarne vloge na bankah in tudi vse vrednostne papirje in čakal ugodne prilike, kedaj da se maščuje nad "sovražnikom".

Petar Čelović je opravljal nočno delo v nekem tukajšnjem rudniku in se je navadno vedno vračal z dela pozno ponoči domov. Te prilike se je poslužil George Rasović in sklenil je, da ga počaka in zavratno ustreli. Čakal ga je za nekim štorom, blizo svojega in Čelovićevega doma. Ko se je Peter Čelović približal, je Rasović oddal smrtnonosni strel iz svoje puške in krogla mu je prebila prsi ravno pri srcu. Po oddanem strelu je zavratni morilec zbežal. Strel se je dobro slišal po celinaselbini in ljudje so takoj prihiteli na lice mesta pomagati nesrečnežu, ki je klical na pomoč. Poklicali so tudi takoj zdravnika, ki je za silo ustavil kri in odredil, da ga takoj prepeljejo v bolnišnico, kjer je pa sedem ur pozneje podlegel dobljeni rani. Alarmirana je bila tudi takoj policija in pričela zasledovati morilca, toda dosedaj ga še niso dobili. —

Morilec zapušča tukaj ženo in šest otrok. Bil je zagrizen kraljevaš in posebno še hvalil sedanjega regenta Aleksandra in se je večkrat izrazil, da bo šel nazaj v Srbijo in da bo za oržnika. Na le gre, saj Aleksander baje najbolj ljubi osebe takega karakterja, ki so pripravljeni na take zavratne umore. Najbrže bo sedaj poskušal uiti v Srbijo, ako ga zagazne oblasti ne dobijo poprej v roke. Bil je tudi član društva "Planinar" št. 57 SNPJ. — Doma je bil nekje iz Bosne in je še mlad pobegnil v Srbijo, kjer je živel dalje časa.

Pokojni Jeter Celović, je bil član društva "Planinar"'' št. 67 SNPJ, član društva "Svoboda" št. 22, neke srbske organizacije v New Yorku, in član društva "Moose". Pogreb nesrečnega mladeniča, star je bil šele 27 let, se je vršil 16. aprila na tukajšnje pokopališče, kamor so ga spremila vsa tri društva, katerih je bil ves čas zvest in agilen član, in položila na krsto krasne vence iz svežih cvetlic v zadnji spomin. Krasen venec je položila na krsto tudi tukajšnja podružnica premogarske organizacije U. M. W. of America. Poleg društev, katerih član je bil pokojnik, se je udeležilo pogreba tudi veliko število drugega občinstva. Kajti vsi tukajšnji naseljenci so ga čislali kot naprednega in nadarjenega mladeniča. — Doma je bil iz vasi Duže pri Trebinju v Hercegovini, kjer zapušča mater, in enega brata v Dubrovniku. Tukaj nima nobenih sorodnikov, a za njim žalujejo vsa tri društva, ker so v njem izgubile iz svoje srede zvestega brata in bojevnika za napredek delavstva. Bil je napreden Jugoslovan in pravi boritelj za jugoslovansko republiko in bil je ponosen na svoj narod. Zato nam ostane vedno v spominu. Lahka naj mu bo tuja zemlja. —

Najlepša hvala vsem, ki so se udeležili njegovega pogreba. Najlepša pa hvala predsedniku tukašnjega društva "Planinar" Joe Plaveu in tajniku Jakob Remšetu, ki sta se trudila in vse uredila ter bila do zadnjega pri postelji, ko je umiral. Najlepša hvala tudi članom bluba "Moose" in društvu "Svoboda", ki so prišli tako daleč k pogrebu. Vsa čast izrekam tudi tajniku društva "Svoboda" za krasen nagroben govor. Zelo lep utis je napravil na udeležence pogreba govor pravoslavnega duhovnika, ki je prišel iz Seatle in se udeležil pogreba.—

Tukajšnji rovi obratujejo sedaj še s polno paro in delamo sleherni dan. Kako dolgo bomo pa tako delali, pa nič ne vemo. Kajti naši gospodje delodajalci menda niso prav nič zadovoljni z zadnjim povišanjem plače„ ko smo dobili še 14 odstotkov, premogarji pa tudi ne, ker so življenske potrebščine vsak dan dražje. Tukaj je sedaj posebna komisija ki preiskuje celo zadevo in bo skušala poravnati spor. Kaj bo ta komisija ukrenila; poročam pozneje.

Vreme imamo pa prav mrzlo in deževno, kar je nekaj izrednega v tem času. — **Fr. Milavc.**

Cleveland, O. — Praznujmo prvi maj, edini delavski praznik, katerega je določilo delavstvo samo! Na ta dan se zbirajo delavci po vsem svetu, pregledujejo svoje vrste in da zopet enkrat glasno spregovorijo o svojih pravičnih zahtevah in bližajoči se zmagi pravice nad krivico. Razredno zavedni delavci se zbirajo na ta dan, da pokažejo pravo pot onim delavcem, ki še sedaj omahujejo in se še ne morejo odločiti, katera pot je prava za delavca. Z manifestacijami agitirajo za svojo organizacijo, ki se vedno bolj širi med ljudskimi masami kljub nasprotstvu od strani delavskih sovražnikov. Armada razredno zavednega delavstva se množi od leta do leta in prepričan sem, da ne bo dolgo, ko se bodo delavci vsega sveta združili, podali si roke in enkrat za vselej obračunili s svojimi izkoriščevalci. Temu nam je priča zgodovina, ki je najboljša učiteljica narodov.

Delavec, najkoristnejše bitje na svetu, katerega roka je zgradila krasne palače, velikanske parnike, lokomotive, tovarne, katerega roka je napolnila blagajne multimiljonarjev, katerega pridna roka živi celi svet, je sedaj brezpraven, zatiran, preganjan. Odrekajo mu še te pravice, do katerih je upravičen sleherni človek, ki s svojim delom koristi človeški družbi. Zatiran in preganjan je od onih, ki so odvisni od njegovih rok. Zatiran in preganjan je od onih, ki bi se morali zahvaliti njemu za vse, kar imajo. Mesto kruha mu podajajo kamen, mesto plače ga preganjajo, kot garjevca ...

Toda delavstvo ne sme skloniti svoje glave in obupati, ampak zavest, da je on stvarnik vsega bogastva na svetu, da je on ono bitje, ki vzdržuje celi svet, ga mora opogumiti k vztrajanju, pokazati celemu svetu, da se zaveda svoje moči in pravic, katere zna tudi rabiti kljub temu, da mu jih odrekajo. Zaveda naj se pregovora, ki pravi: "Kdor zaničuje, se sam, je podlaga zatiralčevi peti." Vsled tega se ne sme zaničevati, ne obupati, ampak še bolj samozavestno pokazati, da imajo preganjanja od strani naših nasprotnikov ravno nasproten učinek. Splošno delavstvo more pokazati, da čim bolj so preganjani in zatirani, tem bolj se množijo vrste organiziranih delavcev in da se tem bolj zavedajo svoje moči.

In ta dan, na katerega se pokaže razredna zavest delavcev, je prvi maj. Na ta dan se zbirajo delavske vrste, da manifestirajo pred vsem ljudstvom za svoje pravice, da pokažejo svetu, da so oni tudi ljudje, da se zavedajo svojih pravic, katere jim odrekajo njih nasprotniki.

Na ta dan pokaže razredno zavedno delavstvo, da vsa njegova moč leži le v politični delavski organizaciji, da le politično organizirano delavstvo more doseči svoje pravice. Prvega maja pregleduje svoje izvršeno delo in na ta dan si dela načrte za bodočo svojo nalogo. Na ta dan opazuje z zadoščenjem, da pristopajo v njegove vrste trpini celega sveta, da vstajajo iz nižin in da si podajajo roke za skupno borbo, za skupen cilj.

Slov. soc. klub v Clevelandu priredi prvega maja t. l. v soboto zvečer v prostorih "Slov. narodna", 6409 St. Clair Ave. veliko domačo zabavo v proslavo edinega delavskega praznika. Pri tej zabavi bo sodeloval orkester pod vodstvom g. Ivanuša in nastopil tudi pevski odsek soc. kluba 'Zarja,' ki zapoje par krasnih slovenskih pesmi. Poleg tega je na programu tudi več deklamacij, kar je nekaj izrednega.

Soc. klub v Clevelandu apelira na vse rojake-delavce, da se udeležijo te prireditve v polnem številu, da pokažejo, da se zavedajo, kaj pomeni prvi maj za splošno delavstvo. — Za dober prigrizek in hladilne pijače bo najbolje preskrbljeno. — **Za prireditveni odbor: L. P.**

Virden, Ill. — Društvo "Rodoljub" št. 44 "Slovenske svobodomiselne podporne zveze" je na redni društveni seji dne 18. aprila t. l. vzelo v pretres združitveno pogodbo in pojasnilo gl. odbora SSPZ o vzrokih, zakaj je glavni odbor zavrgel združitveni načrt in pogodbo, ne da bi iste predložil članstvu SSPZ na splošno glasovanje.

Kakor se razvidi iz zapisnika zadnje gl. seje gl. odbora SSPZ gl. odbor ne vpošteva enakopravnosti članstva naše organizacije in gl. odbor hoče biti absoluten gospodar nad članstvom cele organizacije, katera šteje okrog šesttisoč članov. —

Društvo "Rodoljub' št. 44 "Slovenske svobodomiselne podporne zveze' odločno protestira proti takemu postopanju gl. odbora, ker je zavrgel združitveno pogodbo in ne predložil iste članstvu na splošno glasovanje.

Društvo "Rodoljub" št. 44 odločno zahteva, da gl. odbor SSPZ takoj in brez odloga predloži združitveno pogodbo članstvu na splošno glasovanje, da se članstvo samo izreče, ali je za združitev ali proti nji.

Za društvo "Rodoljub' št. 44 SSPZ

Anton Stupar, taj. in blagj.
Frank Rebanz, preds. mp.
(Društveni pečat.)

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

Predsednik Vincenc Calcbar, podpredsednik Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa., zapisnikar gl. tajnik Math Turk, tajnik bolniškega oddelka Paul Berger, zapisnikar gl. blagajnik Frank S. Terbanc, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK.

John Underwood, predsednik, 400 Hay St., Springfield, Ill., Martin Zalesnikar, Box 278, Barberton, Ohio, Jos. Radišek, Box 432, Smithon, Pa., Frank Sakrisek, 6800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

GLAVNI OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pleteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radišek, Box 72, Wide Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Bolar, Box 104, Grass, Kans., za jugovzhod.
Leo Kuhar, Box 240, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 420 Pierce St., Eveleth, Minn., Jos. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Calcbar, John Underwood in Matt Petrovič.

Združitveni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trtelj, Box 161, Lawrence, Pa.
Joško Oven, 242 Kngelwood, Detroit, Mich.
Jos. Skuh, 1101 E. 63. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1644 So. Racine Ave., Chicago, Ill.
VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zavertnik.

POZOR! — Korespondenco s gl. odborniki, ki dajejo v glavnem uradu, se vrši takole: VSA PISMA, bi se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsednikovo S. N. P. J., 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE se naslovi: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote sploh se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl izvrševalnem odboru se naj pošiljajo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, šlgar naslov je spredaj.

Vsi pristavi na gl. potovalni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 400 Hay Street, Springfield, Ill.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljajo na naslov: Predsednikovo S. N. P. J., 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

POZOR ROJAKI!

Sedaj lahko zopet potujete direktno v stari kraj preko

BASELA, TRSTA ali DUBROVNIKA.

Parobrodne in vožnje listke dobite pri nas iz New Yorka do vseh večjih mest v Jugoslaviji.

Vse potne potrebščine in dovoljenja se vam preskrbe tukaj hitro, točno, popolno in brezplačno.

Mi vam preskrbimo vaše družine in sorodnike iz starega kraja v Ameriko, ter izposlujemo vse potrebne spise.

Obiščite in brzojavne denarne pošiljatve se izplačujejo vedaj v najlepšem redu in hitro, ker so bivše zapreke odstranjene.

Brzojavni stroški znašajo od $2.50 do $3.24 od vsake pošiljatve, ne glede na to, koliko je svota.

Neposredna zveza s najuglednejšimi zavodi v domovini, kakor tudi 42 letna skušnja omogočuje nam pošiljati denar veliko ceneje kot kjerkoli drugje.

Kupite bančne nakaznice (Drafte) danes, da si zagotovite nizko ceno za pozneje!

Najobširnejša navodila in nasveti v vseh ozirih lahko dobite brezplačno, ako se obrnete osebno ali pismeno na poznate in pod državnim nadzorstvom obstoječe tvrdke:

EMIL KISS BANKIR

133 Second Ave., Corner 8th St., New York, N.Y.

Ustanovljena leta 1898. Sprejema vloge na 4% obresti.

Izplačevanje denarja v starem kraju.

S tem dajemo na znanje vsim našim prijateljem in znancem, da denar, ki je bil poslan brzojavno dne 31. januarja, je bil v starem kraju izplačan dne 15. februarja.

Da tem višje zadovoljimo naše odjemalce, smo odprli svoj lastni urad v starem kraju. To nam daje priliko, da lahko točno plačujemo denar v starem kraju in v najkrajšem času. Poslužite se te prilike, in pošljite denar v stari kraj potom naše banke, kjer dobite najboljšo postrežbo in najnižjo ceno.

Pošljite denar na hranilno vlogo v staro domovino. Cena kronam raste, torej ravno sedaj je še ugoden čas dokler je cena nizka. Mi vam preskrbimo vložne knjižice v najkrajšem času.

Prodajemo tudi "BANČNE ČEKE" (Drafts) na vse večje banke v Jugoslaviji. Oni naših rojakov, kateri nameravjo potovati v stari kraj naj se obrnejo do nas. Naš izvrstno urejeni "PAROBRODNI ODDELEK" nastopa vse družbe in je vstanju hitro in ceno preskrbeti se najhitrejšimi parobrodi vas odrediti v stari kraj.

Preskrbimo vam tudi vaše sorodnike iz starega kraja v Ameriko. Vsa pojasnila se dajejo točno in brezplačno.

1000 KRON ZA $8.00

NEMETH STATE BANK

16 E. 22nd Str. John Nemeth Pres. New York, N. Y.

POTREBUJEMO

DELAVCE ZA DELO PRI PARNI LOPATI V KAMENOLOMU IN DRUGE DELAVCE. DOBRA PLAČA.

Ali želite prijazni kraj in delo ob jezeru.
Prijazno stanovanje, najemnina samo $6 do $12 na mesec.
Kjer bodete imeli tudi vrt. Lahko gojite kokoši in imate svojo kravo, prosta paša, šole in cerkve.
Dobra hrana in stanovanje za samce.
Delavnice se nahaja v MARBLEHEAD, OHIO, in v Kelleys Island blizo Sandusky, Ohio. Ako hočete delati in si denar prihraniti, pišite nam še danes, tu je po ceni življenje. Nobenih delavskih nemirov.

THE KELLEY ISLAND LIME & TRANSPORT CO.,
1125 Leader-News Building,
CLEVELAND, OHIO.

ROJAKI! Naročite se na knjige Knjižnice Matice S. N. P. J. Matica izda pet knjig, kakor hitro se oglasi dvatisoč naročnikov. Naročnina s pristopnino vred za pet knjig je tri dolarje. Ako ni zastopnika Matice v vaši naselbini, pošljite naročnino tajniku Matice: Frank Aleš, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglase se odgovorni le oglaševalci sami. Mi se oprejmemo do njih nobene odgovornosti. Vsak, kdor kaj kupi iz oglasov in še ne ni viseč, naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice naj nosi vsak sam. Uprovništvo lista. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Medtem so se napele Kmitiću žile na čelu, oči so se mu zasvetile v temi kakor dve zvezdi, takšno koprnenje po maščevanju se je odbijalo v njih. To, kar je sklenil sedaj, bila je norost, ki bi ga lahko dovedla v smrt.

Toda kaj, saj se je skladalo v njegovo življenje iz dolge vrste takšnih norostij. Bok ga je zelo skelel, da se je večkrat nehote potipal z roko zanj; ne glede na to pa je mislil na Kuklinovskega ter bil pripravljen čakati ga, bodisi do jutra.

"Čujte!" reče naposled, "ali ga je Mueller res pozval?"

"Ne," odvrne starec. "To sem si jaz nalašč izmislil, da sem imel z drugimi lažji posel. Peterim bi bili mi trije težko kos, zlasti ker bi utegnil kdo zakričati."

"To je prav. On se vrne semkaj ali sam, ali pa v družbi. Ako bo ž njim večja družba, planite vi takoj po njej, njega samega pa prepustite meni . . . Potem pa na konje . . . Ali imate samokrese?"

"Jaz ga imam," odvrne Kozma.

"Daj ga sem. Ali je nabit?"

"Da."

"Dobro. Ako se vrne sam, takrat takoj pri vstopu planite nadenj ter mu, bodisi tudi s kapo zatlačite usta."

"Kakor ukažete!" odvrne starec. "Dotlej pa dovolite, da te preiščemo. Reveži so . . ."

Po teh besedah pokaže na trupla, ležeča na slami.

"Ne! Bodite pripravljeni. Kar najdete pri Kuklinovskemu, to bo vaše."

"Ako se vrne sam," reče starec, "takrat se ne bojim ničesar. Stopim za vrata in, ako bi kdo iz tabora semkaj dospel, mu porečem, da je polkovnik prepovedal vstopiti . . ."

"Dobro! Čuvaj!"

Za skednjem se oglasi konjski topot. Kmitic vstane tere vstopi v seneo pri steni. Kozma in Damijan zavzameta prostor pri vhodu, kakor dva mačka, ki čakata podgano.

"Sam je!" reče starec ter si mane roke.

"Da, sam!" ponovita sinova.

"Pridi ven kateri, da mi prime konja!" se oglasi glas za vratmi.

Starec poskoči urno ter zdirja ven. Nastane za trenotek tišina, na kar začujejo prežalci v skednju naslednji razgovor:

"To si ti, Kmitič? Kaj za zlodja! Ali si zbesnil ali znorel? Noč je . . . Mueller že davno spi . . . Straže nikogar ne spuste ter pravijo, da od ondot ni odšel noben častnik! . . . Kaj je to?"

"Častnik vas čaka tukaj v skednju. Prijezdil je takoj po vašem odhodu ter pravi, da vas je zgrešil na poti . . . Torej čaka!"

"Kaj pomeni vse to? A jetnik?"

"Visi."

Vrata zaškripljejo in Kuklinovski vstopi v skednj, toda predno prestopi par korakov, zgrabijo ga železne roke za grlo, da ni mogel zakričati. Na to ga podereta brata na tla, poklekneta mu na prsi in kakor bi trenil mu zamašita usta.

Sedaj pristopi Kmitic bližje, posveti mu z omelom v oči in reče:

"Ej, to je gospod Kuklinovski! . . . Sedaj imam pa jaz s teboj govoriti."

Polkovniku se oči zalijejo s krvjo, tako je bil osupel.

"Slecita ga in na tram ž njim!" zapove Kmitic Kmličem.

Kozma in Damijan urno sezeta po njem in čez nekoliko minut je Kuklinovski visel na onem tramu, kjer je visel prej Kmitic.

"Nu, kaj, gospod Kuklinovski, kdo je sedaj bolji, ti ali jaz?" vpraša prezirljivo Kmitic ter se prime za bok.

Po teh besedah vzame goreče omelo ter se mu približa.

"Tvoj tabor je komaj za streljaj oddaljen, čemu ne pokličeš svoje lopove? Tvoj švedski poveljnik ni daleč, ti pa visiš tu na tramu, na katerem si hotel poprej mene peči . . . Spoznaj torej Kmitica! Hotel si se kosati ž njim, pripadati njegovi družbi ter stopiti ž njim v dogovor . . . Oh, ti podlež! Ti strah za stare babe! Ti nečisti krivoustnež! Groza vseh žensk! Kmet! Suženj! . . . Lahko bi te kot petelina zaklal z nožem, toda raje te dam živega speči, kakor si hotel ti speči mene..."

Po teh besedah dvigne omelo, jo priloži k boku nesrečnega obešenca ter jo drži tako dolgo, dokler se ni jela širiti vonjava pečenega mesa po skednju.

Kuklinovski se skrči, da se je kar vrv zazibala. Njegove oči uprte v Kmitica so izražale strašno bol in nemo prošnjo za usmiljenje. Iz stisnenih ust je prihajalo žalostno stokanje, toda v boju otrpnelo srce Kmiticevo ni poznalo usmiljenja, zlasti ne do izdajalcev.

Naposled je odtegnil Kmitic omelo, pridržal je za trenotek Kuklinovskemu k nosu, osmodil mu brke, trepalnice in obrvi ter dejal:

"Darujem ti življenje, da boš imel še čas misliti na Kmitica tu do jutra, a sedaj pa prosi Boga, da te najdejo ljudje, predno zmrzneš."

Na to se obrne h Kozmu in Damijanu.

"Na konje!" zakriči ter odide iz skednja.

Pol ure poznej so se že nahajali štirje jezdeci na tihem, praznem polju. Sveži jutranji zrak je hladil njihove vroče glave. Kmitic je jezdil spredaj, Kmliči pa za njim. Oni so se potihoma razgovarjali med seboj, on pa je molčal, ali bolje, molil jutranjo molitev, ker se je imelo že kmalu svitati.

Med tem se je izpremenil tih razgovor med očetom in sinovoma v glasen prepir.

"Tu je mošnjiček! . . Nu, dobro!" reče starec. "Kje pa so prstani? V jednem izmed njih je bil kamen, vreden dvajset goldinarjev."

"Pozvabila sva mu ga sneti!" odvrne Kozma.

"Da bi vaju vrag pobral! Samo jaz naj bi imel vse na skrbi! Pozabila sta na prstane! . . . Lažeta kakor psa!"

"Pa se vrnite oče in poglejte!" zamrmlja Damijan.

"Lažeta lopova, dragotine zametujeta. Staremu očetu delata krivico? Oj takšna sinova! Da bi se ne bila rodila! Brez mojega blagoslova umrjeta. . ."

Kmitic nekoliko pridrži konja.

"Pojdite semkaj!" zakliče Kmitic ter pridrži konja.

"Ali znate pot k šlezki meji?" vpraša Kmitic.

"O, znamo, znamo!" odvrne starec.

"Ali Švedov ne srečamo na poti?"

"Ne, radi tega, ker stoje vsi pod Čenstohovem. . . Samo kak posameznik bi se znal še dobiti, kar pa le Bog daj!"

Nastalo je molčanje.

"Torej vi ste služili Kuklinovskemu?"

"Da, stopili smo v njegovo službo radi tega, ker smo hoteli služiti vam v slučaju potrebe. In res je prišlo tako."

Zato dobite od mene bogato nagrado. . . Jaz nisem pričakoval tega od vas."

Med tem jim pretrga grom topov daljši razgovor. Za trenutek pozneje so se streli še podvojili. Kmitic vstavi konja ter posluša. Zdelo se mu je, da je razločeval grom trdnjavskih topov od švedskih radi tega zapreti s pestjo sovražniku.

"Streljajte, le streljajte!" reče. "Toda kje je vaš največji top?"

XX

Razstrelitev orjaškega topa je napravila na Muellerja kaj neprijetni vtis, kajti vse svoje nadeje je stavil v ta top. Že so bili pešci pripravljeni na napad; že so pripravili lestve in skladišča protja, a sedaj je bilo treba dati slovo vsaki misli na napad.

Namen da se spusti samostan v zrak s pomočjo podkopov, se tudi ni posrečil. Kamenarji, katere je pripeljal iz Olkuša, so res lomili skale ter se bližali od strani samostanu, toda delo je napredovalo zelo počasi. Delavci so gosto padali navzlic veliki previdnosti, zadele so jih trdnjavine krogle, radi česar niso drugi več radi delali. Mnogi so hoteli raje umreti nego delati na pogubo svetega mesta.

Mueller je čutil vsak dan naraščajoči upor. Mraz je vzel slednji pogum nejevoljnim vojakom, med katerimi se je od dne do dne širil strah in vera, da tega samostana ni mogoče vzeti s človečko močjo.

Med tem je tudi Mueller sam jel izgubljati nadeje. Drug dan, komaj ob zori je dal sklicati vojni svet, toda samo radi tega, da čuje prigovarjanje: zapustiti trdnjavo! Na poziv so se jeli zbirati vsi utrujeni in mračni. V nobenih očeh ni bilo opaziti upanja, niti vojaškega poguma. Molče so sedli okrog mize v veliki, mrzli sobani, kjer se jim je sapa izpreminjala v soparo, da so zrli izza nje, kakor iz megle. Vsak je čutil v duši utrujenost; vsak si je dejal v duhu, da ne ve nobenega sveta, kvečjemu tak, s katerim pa noče prvi na dan. Vsi so čakali, kaj poreče Mueller; on pa je pred vsem drugim ukazal prinesti vina, upajoč, da izvabi pod vplivom te opojne pijače iz teh močečih bitij odkritosrčne misli. In res, ko je menil, da je vino že opravilo svojo dolžnost, jim reče:

"Ali ste opazili, gospodje, da nobeden izmed poljskih polkovnikov ni dospel na to posvetovanje, dasi sem tudi one pozval?"

"Vaši dostojnosti je gotovo že znano, da so služabniki poljskih praporov našli na ribjem lovu samostansko srebro ter se celo stepli za nje z našimi vojaki. Nekoliko mož je smrtno ranjenih."

"Vem! Nekoliko tega srebra sem jim izpulil iz rok. Sedaj ga imam tukaj in ravno kar sem premišljeval, kaj naj učinim ž njim?"

"Odtod bržkkone izvira jeza poljskih polkovnikov. Oni trde, da so Poljaki našli, da pripada njim srebro."

"O prav imajo!" zakliče z ironijo Vreščevič.

"Kajpada prav!" pritrdi Sadovski. "Mislim si, gospod grof, ako bi vi ničesa našli, bi ne smatrali kot neobhodno potrebno, da delite ne le s Poljaki, marveč tudi ne z menoj, ki sem Čeh."

"Pred vsem drugim," odvrne Vreščevič, "nočem deliti z vami vaše naklonjenosti do sovražnika."

"Toda mi, gospod grof, moramo vam na ljubo deliti z vami sramoto, v katero ste nas spravili, ker nimamo moči, da bi vzeli to trdnjavo."

"To pomenja, da ste izgnali že vse nadeje?"

"A vi, ali jih še gojite?"

"Nadejam se, da vsi raje dele z menoj moje upanje nego vaš obup."

"Ali me smatrate babežem, gospod Vreščič?"

"Ne pripisujem vam toliko poguma, kolikor ga imam sam."

"Jaz ga vam še toliko ne pripisujem."

"A jaz," oglasi se Mueller, ki je zrl nekaj časa naračno Vreščeviča kot povzročitelja nesrečne oblege. "Jaz nameravam poslati srebro v samostan. Nemara opravita dobrota in ljubezen več pri teh upornih menihih nego topovi in krogije. Naj spoznajo, da hočemo obvladati trdnjavo, ne pa njene zaklade."

Častniki pogledajo začudeno Muellerja; tako malo so bili vajeni velikodušnosti od njegove strani.

"Nič boljšega ne morete učiniti," reče Sadovski, "ker s tem bi se zamašila usta poljskim polkovnikom, ki si laste pravico do srebra. Tudi na menihe napravi to kaj ugoden vtis."

"Najboljši vtis napravi smrt onega Kmitica", odvrne Vreščevič. "Nadejam se, da ga je Kuklinovski že del iz kože."

"Tudi jaz si mislim, da ne živi več," odvrne

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Demagogi. "Večerni list" poživlja vlado, naj se zavzame z vso enerčijo, da bo konec stanovanjske mizerije. Vlada je vendar klerikalna. Ta bo vendar storila po željah "Večernega Lista." Bomo vprašali čez nekaj dni, če je že kaj napravljenega. Sicer vladi na uho povemo, da se da res marsikaj napraviti. Prav po tihem povemo: v Ljubljani imajo korarji velike hiše z velikimi stanovanji. Izpraznite jih, korarje k frančiškanom ali pa na deželo — pa bo koj precej stanovanj na razpolago.

Pomagajo si med seboj. Centralna uprava v Belgradu, ki ji stoji na čelu minister trgovine stari Stojan Ribavac, dala je klerikalni gospodarski zvezi v Ljubljani 100 vagonov moke po zelo nizki ceni. Dr. Korošec skrbi za svojo stranko. In to ni — korupcija?

Mestni log. "Prenočeval sem v Mestnem logu v šupi, ker drugje stanovanja ne morem dobiti. Vse je zasedeno! Tri dni sem brez dela. Skladam na glavnem kolodvoru — pomeranče. Dnevno zaslužim 20 K." Tako se prilično zagovarjajo delavci, katere policija zaloti prenočevati po šupah Mestnega loga. — Odgrinja se pa še druga slika. Upadla, bleda je — vdova, delavka brez posla. Samozavestno pripovedanje na policiji: "Stanujem nikjer! Priznam, da živim v Ljubljani brez posla — od beračenja. Na hrano hodim v Marjanišče in semenišče. Tam dobim kosilo in večerjo. Spim pa vedno v Dolenčevi šupi v Mestnem logu." — —

Zaradi srajce—3 dni! Neki Janez D. nima nobene srajce. Da da duška proti verižnikom, je obupano vzkliknil po Kongresnem trgu: "Dajte mi srajco, prekleti verižniki!" Na policiji je dobil—3 dni zapora.

Žalil je vojaka v službi — pet dni zapora. Ljubljansko deželno sodišče je obsodilo nemškega aristokrata Schmidt-Zabierowa na pet dni strogega zapora, ker je dne 18. marca na postaji na Verdu o priliki revizije potnih listov ozmerjal vojaka.

Gradac v Belokrajini. (Krščanska dela usmiljenja.) Povsod na vasch je navada, da se berače siromake sprejme pod streho in se ž njimi gostoljubno ravna. Minoli mesec je prišel nek tak berač v našo vas. Bil je tako bolan, da ni mogel naprej in je ostal več tednov v vasi. Čuteč, da je blizu smrti, je zaprosil, da se ga pelje na postajo, da gre v svojo občino. Ker pa v vasi nima nihče konje kot občinski odbornik M. J., zagrizen pristaš in desna roka klerikalcev, so odnesli siromaka k njemu in ga prosili, naj mu preskrbi vožnjo do postaje. Ali kaj je naredil ta mož? Prijel je berača za roko, ga zagnal po tleh in ga osuval z nogo rekoč: "Kaj si pa delal, ko si bil mlad?" Torej tako je usmiljenje krščanskih mož do ljudi, ki niso krivi svoje nesreče, da so bili polovico svojega življenja vsled bolezni dela nezmožni! Tako torej izgledajo možje "bogu dopadljive stranke! Pride dan sodbe. Delavce pa, ki boš sodnik, pazi, da jih boš prav sodil!

Zračna pošta v Jugoslaviji. Zagrebška "Industrijska banka" se bavi z načrtom o uvedbi zračne pošte v Jugoslaviji.

Pomlad v zasedenem ozemlju. V zasedenem ozemlju je narava v najkrasnejšem cvetju. Sadno drevje že cvete, pa tudi travniki in gaji so že zeleni. Vreme je prekrasno.

Gozdni požar je bil v Logatcu, in sicer v Gorenji vasi. Škoda je precejšnja.

Pomanjkanje mesa. V Ljubljani je nastopilo pomanjkanje mesa. Mesarji zelo dvigajo cene. Nočejo mesa prodajati pod 32–33 K.

SVOJE ROJAKE SEDAJ ZOPET LAHKO DOBITE V AMERIKO.

Priseljeniške postave ostanejo še zmeraj v veljavi kot pred vojno. Svojo rodbino lahko dobite v Ameriko. Podpisani vam bo dal navodila, kako dobite v kraju potne liste. Pišite, ali se pa osebno obrnite na znanega rojaka Matijo Skender, Javnega Notarja, 5227 Buttler Street, Pittsburgh, Pa. On Vam bo stvar uredil in pojasnil. (Adv.)

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO

MOŽKE DELAVCE pri izdelovanju klobas in salame. Dobra plača, stalno delo.

AGAR PROVISION CO.,

310 N. Green Street.

POTREBUJEMO

ČLOVEKA za umivanje posode v pralnici. Dobra plača in hrana. Oglasite se pri ali v

MORRIS HOTEL,

23 S. Clark Street.

POTREBUJEMO

DEKLETA na 14 let stare za skladanje podlage koledarjev; svitle sobe. Dobra plača, prilika za napredek.

GOES LITHOGRAPHI CCO.
42 W. 61st Street,
Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

DEKLETA za delo v kuhinji pri privatni družini. Prijazni kraj. Dobra plača. Stanovanje in hrana.

GORMAN EMPLOYMENT AGENCY.
12 Cedar Street, Phone Sup. 4567.

POTREBUJEMO

20 unijskih delavcev za gradnjo. Morajo imeti gumijeve čevlje. Oglasite se pri ali na:

AUSTIN AVE. & MICHIGAN BOUL. R. C. WIWEBOLT.

GENERAL CONTRACTOR.

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata Franc Bučarja, doma iz Grosuplje, Dolenjsko. Pred 7 leti bila sva skupaj v Biwabik, Minn. Imam zelo važne stvari za njega iz starega kraja. Prosim ako kdo ve za njegov naslov, naj mi to javi, ali pa naj se mi sam oglasi na moj naslov: Jakob Bučar, 2017—9th Ave. East Moline, Ill.

RADA BI IZVEDELA

za naslov Alojz Blažiča, kateri se je nahajal pred letom dni v Kenoshi, Wis. Ceujene rójake uljudno prosim če kdo ve za njegov naslov naj mi ga naznani, ako bode sam čital ta oglas naj se mi prijavi. Poročati mu imam zelo važne stvari. Moj naslov je: Mrs. J. A. McCarthy, 161 West Chestnut Street, Chicago, Ill.

[redacted]

NAZNANILO.

Tužnjega srca naznajamo vsem znancem in prijateljem širom Združenih držav žalostno vest, da je dne 17 marca, 1920 v domovini v Št. Vidu pri Zatični za vedno zaspala

TEREZIJA SPENDAL

po domač Gomilarjeva v starosti 58 let. Tukaj v Ameriki zapušča dva sina, Frank in John Spendal, dve hčeri Frances Podobnik in Karolina Jerman. V domovini pa še tri hčere, ki so bile priča ob smrti drage pokojne matere, ko je zatisnila svoje trudne oči. Mirno spavaj, draga mati, pustila si nas prezgodaj, ne pričakovano, nisi zapustila pa samo nas, ki žalujemo za Teboj, temveč tudi blag spomin, kateri ostane med nami nepozaben.

Počivaj mirno v domovini, draga mati. Žalujoči ostali. April 26, 1920.

John Spendal, P. O. Box 794, Carlinville, Ill.

[redacted]

PRIDITE K NAM PREDNO KUPITE DRUGJE.
NA PRODAJ

vodovodne hišne potrebščine, umivalniki, kuhinjski kotli, za nizke ali visoke zahode, papir za streho, razne mešane barve, po nizki ceni. Vprašajte pri:

A. MESSE SONS,
2426 W. Lake Street,
Tel. SEELY 2613. Chicago, Ill.

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO 25 DEKLET

ZA DELO PRI SLADČICAH. HLADITI "KENDI". DOBRA PLAČA, 44 URNO DELO NA TEDEN. VSOBOTAH SE NE DELA. NOBENE SKUŠNJE SE NE ZAHTEVA. OGLASITE SE PRI:

E. J. BRACH SONS

311 E. ILLINOIS STREET,

FACTORY No. 1.

CHICAGO, ILL.

POTREBUJEMO

ŽENE IN DEKLETA

za lahko tovarniško delo, kjer je dobra primerna plača. Mi potrebujemo gotovo število delavk. Pri delu sedite. Računa se, da je to en najboljših prostorov v mestu.

BENJAMIN ELECTRIC MFG. COMPANY,

523 S. Green St., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

DEKLETA IN ŽENE za zavijanje in pakiranje. Izvrstno delo in dobra plača. Prilika za napredek. Oglasite se pri:

S. KARPEN & BROS.

636 W. 22nd Street,

CHICAGO, ILL.

POTREBUJEMO

delavce za delo v kemičnem oddelku. Dobro delovno stanje in dobra plača. Prilika za napredek. Oglasite se pri:

S. KARPEN & BROS.

636 W. 22nd Street,

CHICAGO, ILL.

POTREBUJEMO

može, delavce za lahko tovarniško delo. Dobra plača. Prilika za napredek.

THE JOSEPH KLICKA CO.,

20th & California Ave.,

Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

POSTREŽNICE za streči na mizo v restavraciji. Dobra plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela.

Oglasite se pri:

HARMONY CAFETERIA,

27 W. Randolph St.

CHICAGO, ILL.

POTREBUJEMO
DEKLETA IN ŽENE

za delo sobaric, čiščenje sob in ribanje umivanje posode, v pralnici. Dobra plača in hrana, ali pa tudi brez hrane in stanovanja.

Oglasite se pri:

MORRIS HOTEL,

23 S. Clark Street.

POTREBUJEMO

DEKLETA pri izdelovanju klobas. Dobra plača, stalno delo.

AGAR PROVISION CO.,

310 N. Green Street.

POTREBUJEMO

ZA RIBANJE IN ČIŠČENJE ENO ZA DNEVNO IN ENO ZA NOČNO DELO. ČISTITI URAD.

OGLASITE SE PRI:

Mr. BRADLEY, SUPT., MED 8:30 A. M. IN 4 P. M. na 1006 S. MICHIGAN AVE., CHICAGO.